

Drømmen om 6-timersdag

Klassekampen 18.07.2006

Sigrid Angen

sigrid.angen@krd.dep.no

Bak frasen «6-timers normalarbeidsdag med full lønnskompensasjon» skjuler det seg en visjon om et annet samfunn.

La oss begynne med en virkelighetsbeskrivelse av arbeidslivet i Norge anno 2006. Mange slites av hektiske liv. Jobben tar mye av dagen, og mange strever med å legge hente- og bringekabal til barnehage og skolefritidsordning. Avisene fylles stadig med eksempler på at folk kjøper seg fri fra forpliktelser de ikke rekker. Flere bruker vaskehjelp, mange ønsker heller å betale mer i husleie enn å være med på dugnad i borettslaget. Og mange - de fleste av dem kvinner - jobber deltid. 44 prosent av yrkesaktive kvinner jobber deltid i dag. Norge ligger på europatoppen i yrkesdeltakelse for kvinner, men også på deltidstoppen. Det er dermed et stort uutnyttet arbeidskraftspotensial hos norske kvinner. Samtidig er arbeidslivet tøft for mange. De færreste ansatte i pleie- og omsorgssektoren står i jobb til pensjonsalder.

Hvis vi anerkjenner at denne virkelighetsbeskrivelsen byr på en del utfordringer, må vi tenke løsninger. Pensjonsreformen skal løse utfordringene knyttet til førtidspensjonering og uføretrygding gjennom at det skal lønne seg å jobbe til man blir 70 år. Men la oss spørre oss om vi tror på denne løsningen for den hjelpepleieren som er utslitt i 50-årsalderen. Vil økonomiske insentiver løse arbeidskraftsmangelen, eller må vi tenke mer kreativt? Steinar Holden skriver i Klassekampen 8. juli at en arbeidstidsreform med 6-timers dag har gode intensjoner, men at det ikke er en god løsning. Holden mener at kostnadene ved redusert arbeidstid vil kunne føre til sterkere krav om økt effektivitet, og at 6-timersdag trolig vil innebære kortere arbeidstid enn det vi samlet sett er tjent med. Men 6-timersdagen blir et åpenbart alternativ for stadig flere. Bak den tunge frasen «seks timers normalarbeidsdag med full lønnskompensasjon» skjuler det seg en visjon om et annet samfunn. Et samfunn hvor jobben ikke tar all tida vår, hvor det er mulig å ha full jobb og små barn på samme tid, og hvor det til og med kan bli litt tid til å gjøre andre ting. Kanskje kan en arbeidstidsreform i retning 6-timersdag være en demokratireform - kanskje kan den gi oss bedre tid til å delta i organisasjoner, eller i nærmiljøet?

6-timersdagen er ikke noe nytt. Ved Kelloggs fabrikker i USA hadde de 6-timersdag fra 1920 til 1985. Flere bedrifter i de nordiske landene gjennomfører 6-timersdag. Erfaringene fra USA viste blant annet at lokalsamfunnet ble endret i positiv retning da arbeidstida ble kortere. Mange bruker økonomiske argumenter mot 6-timersdagen, slik også Holden gjør i sitt innlegg. Men det er ikke tvil om at svært lite av produktivitetsveksten i samfunnet de siste 80 årene er tatt ut i redusert arbeidstid. Verdiskapingen målt i bruttonasjonalproduktet har siden 20-tallet økt 15 ganger. Det kan derfor argumenteres med at det bør være rom for å ta ut noe av denne økte verdiskapingen gjennom en viss reduksjon i arbeidstida. Et historisk blikk på tidligere debatter viser at det fra arbeidsgiverhold er brukt de samme argumentene mot 8-timersdagen som nå mot 6-timersdagen. Vi vet nå godt at økonomien tålte reduksjonen i arbeidstida. Holden skriver at det er bedre å legge til rette for fleksible løsninger enn for en daglig reduksjon av arbeidstida, fordi «en løsning for alle» ikke er nødvendig. Dette kan for eksempel være å innføre 30-timers uke, slik at man kan velge å ta ut for eksempel en ekstra fridag i uka. Samtidig kan det argumenteres for at det nettopp er den daglige forkortingen av arbeidstiden som vil gi størst effekt i form av avlastning fra et tøft arbeidsliv. Og det er ikke

mulig å spare opp henting og bringing i barnehagen til den dagen man har fri. Verdien av en kollektiv fritid bør heller ikke undervurderes, og at det er en felles tid på dagen hvor det er å jobbe. Å hegne om normalarbeidsdagen betyr også at arbeidstakerne sikres rettigheter dersom de jobber ut over den tiden som normalarbeidsdagen definerer.

Holden sier at 6-timersdag vil føre til at arbeidstakerne må gjøre samme jobb på kortere tid - altså et større effektivitetskrav. Ved en arbeidstidsreform som 6-timersdagen må det legges som et premiss at en arbeidstidsreduksjon også reduserer mengden arbeid den enkelte skal utføre tilsvarende. En reduksjon av sykefraværet er lagt som premiss for tidligere forsøk med 6-timersdag i Norge. Det er ikke gitt at en redusert daglig arbeidstid vil medføre redusert sykefravær. Kanskje kan flere som tidligere ikke greide full jobb, som ble sykmeldte eller i verste fall uføre, jobbe med 6-timersdag. Dermed kan det argumenteres for at en 6-timersdag kanskje vil øke sykefraværet. Men dersom uføregraden går ned vil dette uansett være en stor gevinst - både for den enkelte og for samfunnet. I argumentasjonen for 6-timersdagen bør derfor ikke sykefravær være et hovedargument. Flere bedrifter i privat sektor i Norge gjennomfører 6-timersdag for sine ansatte. Dette er primært mannsdominerte arbeidsplasser med skiftordninger. 6-timersdag i disse firmaene gjør det mulig å kjøre en toskiftsordning som legger til rette for en bedre utnyttelse av produksjonsutstyret. Regjeringen vil gjennomføre forsøk med 6-timersdag. Det er viktig at denne typen forsøk gjennomføres i offentlig sektor, og på kvinnedominerte arbeidsplasser. 6-timersdagen er både en samfunnsreform for bedre livskvalitet for alle og en kvinnereform. Å få ned deltidsprosenten blant kvinner vil være uvurderlig for målet om økonomisk selvstendighet, og slik sett er 6-timersdagen definitivt en likestillingsreform. Drømmen om 6-timersdagen er en visjon om et annet og bedre samfunn. Mer tid, og mer fritid er et ønske fra mange. 6-timersdagen kan gjøre det mulig. Regjeringen må nå legge opp til forsøksprosjekter med et reelt innhold, som en gang for alle kan vise 6-timersdagens berettigelse.

©Klassekampen